

בבית המשפט העליון

בש"פ 7243/18

לפני: כבוד השופט ע' פוגלמן

העוררת: מלכה לייפר

נגד

המשיב: היועץ המשפטי לממשלה

ערר על החלטות בית המשפט המחוזי בירושלים (כב' השופט ר' וינוגרד) במ"ת 14-08-23772 מימים 17.9.2018 ו-30.9.2018

תאריך הישיבה: י"ב בחשון התשע"ט (21.10.2018)

בשם העוררת: עו"ד טל גבאי; עו"ד יהודה פריד

בשם המשיב: עו"ד מתן עקיבא

החלטה

1. אוסטרליה ביקשה ביום 10.7.2013 להסגיר לידיה את העוררת כדי שתעמוד לדין על עבירות מין שעשתה, לפי הנטען, בשנים 2004–2008 בשלוש אחיות שהיו תלמידותיה. העוררת נעצרה בישראל ביום 17.8.2014 ובאותו יום הוגשה לבית המשפט המחוזי בירושלים עתירה להכריז עליה בת הסגרה (להלן: העתירה). ביום 2.9.2014 הורה בית המשפט המחוזי (כב' השופט י' מרזל) לעצור את העוררת עד להכרעה בעתירה. ביום 6.10.2014 שחרר בית המשפט המחוזי (כב' השופט ר' וינוגרד) את העוררת למעצר בית.

2. לאחר שהוגשו אליו חוות דעת בעניין מצבה הנפשי של העוררת ובהסכמת המשיב הורה בית המשפט המחוזי (כב' השופט הבכיר א' כהן) ביום 2.6.2016 להפסיק, לפי סעיף 170 לחוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב], התשמ"ב-1982 (להלן: הח"ט"פ), את הליכי ההסגרה. בית המשפט הורה על טיפול מרפאתי כפוי לעוררת. כעבור זמן עלו חשדות שהעוררת התחזתה למי שמתמודדת עם מחלת נפש. ביום

12.2.2018 חידש בית המשפט המחוזי (כב' השופטת ח' מ' לומפ) את ההליכים בעתירה. ביום 14.2.2018 הורה בית המשפט המחוזי (כב' השופט ר' וינוגרד) לעצור את העוררת בתנאי אשפוז פסיכיאטרי כדי שהפסיכיאטר המחוזי יבדוק אם היא התחזתה כאמור, ואם היא מסוגלת לעמוד לדין. בחוות דעת מיום 25.2.2018 מאת המרכז הירושלמי לבריאות הנפש (להלן: חו"ד המרכז) נמצא כי העוררת "[א]ינה סובלת ממחלת נפש במובן המשפטי", ונקבע כי העוררת הקצינה את מצבה הנפשי, אם לא הציגה "התחלות של ממש". הפסיכיאטר המחוזי אימץ ביום 7.3.2018 את חוות הדעת.

3. בית המשפט המחוזי (כב' השופט ר' וינוגרד) הורה ביום 7.3.2018 לשחרר את העוררת למעצר בית מלא בתנאים. בית משפט זה קיבל את ערר המשיב על החלטת השחרור (בש"פ 2003/18 היועץ המשפטי לממשלה נ' לייפר (18.3.2018)), השופט ג' קרא (להלן: בש"פ 2003/18)). נקבע כי משיש ראיות לכאורה להתחזות של העוררת ועילות מעצר של חשש להימלטות מהדין ושיבוש מהלכי משפט, אין לשחרר את העוררת לאותה חלופה שבחסותה היא הצליחה להתחזות למי שמתמודדת עם מחלת נפש. עוד נקבע כי העוררת ניצלה את האמון שניתן בה, ואין לתת בה אמון נוסף. על כן הורה בית משפט זה לעצור את העוררת עד להחלטה בעתירה.

4. בית המשפט המחוזי (כב' השופטת ח' מ' לומפ) המשיך את הדיון בעתירה ודן בשאלה אם העוררת כשירה לעמוד לדין. הוא צפוי להמשיך את הדיון בשאלה זו.

5. העוררת ביקשה ביום 10.6.2018 עיון חוזר בשאלת המעצר. היא טענה נגד ראיות שונות שעמדו בבסיס חו"ד המרכז. ביום 1.7.2018 דחה בית המשפט המחוזי (כב' השופט א' דורות) את הבקשה. נקבע כי אף אם למסקנות מסוימות בחו"ד המרכז אין ביסוס בחומר החקירה, "חוות הדעת הינה מקיפה הרבה יותר ומתבססת על בחינת הדברים במספר הקשרים לאורך שנים". על כן אי אפשר "להתעלם ממסקנותיה, בוודאי ללא חוות דעת נגדית או משלימה, המתייחסת להשלכות של" הפגמים על מסקנות שאין להן ביסוס כאמור.

6. ביום 16.9.2018 ביקשה העוררת שנית לקיים עיון חוזר בשאלת מעצרה. לטענתה, היא עצורה כעת לא בשל בקשת ההסגרה ולא כדי להכריע אם היא כשירה לעמוד לדין. היא עצורה, כך נטען, משום שיש ראיות לכאורה לכך שהיא התחזתה למתמודדת עם מחלת נפש, ומכאן קמו עילות מעצר של שיבוש מהלכי משפט והימלטות מהדין. אותן ראיות לכאורה להתחזות כוללות את חו"ד המרכז. חו"ד המרכז מבוססת על ראיות שונות, והעוררת טוענת נגד חלקן. אולם בהליך העיקרי,

העתירה, יישמעו – כך לפי החלטת בית המשפט – רק ראיות בשאלת כשירות העוררת לעמוד לדין. יוצא מכאן, לטענת העוררת, כי בהליך זה לא תיחקר אמיתותן של הראיות לכאורה נגדה. על כן, לגישת העוררת, אי אפשר להשתמש בראיות אלה בדיון המעצר – ויש לשחרר אותה מהמעצר.

7. ביום 17.9.2018 דחה בית המשפט המחוזי (כב' השופט ר' וינוגרד) את הבקשה לעיון חוזר. הוא דחה את "הפרשנות שמעניקים ב"כ ... [העוררת] ... להליך שאמור להתקיים במסגרת ההליך העיקרי". הדיון בעתירה, כך צוין, יעסוק בסוגיות בעניין המצב הנפשי של העוררת, ובהן שאלת התחזותה. בית משפט קמא הוסיף כי רק בדיעבד יהיה אפשר להשיב לשאלה כיצד להגיש ראיות במהלך חקירת המומחים, אולם אין לומר שהבסיס לטענת ההתחזות נשמט.

8. העוררת שבה ביום 26.9.2018 על בקשתה לעיון חוזר. בית המשפט המחוזי (כב' השופט ר' וינוגרד) דחה ביום 30.9.2018 אף אותה וציין שאין מקום לעיון חוזר בבקשה לעיון חוזר. ממילא, נקבע, אין טעם חדש שיביא לשינוי החלטתו הקודמת. בית המשפט המחוזי הוסיף כי "הנחת המשיבה כי ניתן להוכיח את טענת ההתחזות רק בדרך ראייתית מסוימת אינה נכונה במישור העיוני והמעשי גם יחד".

9. מכאן הערר שלפניי, שנסב על ההחלטות מימים 17.9.2018 ו-30.9.2018 בבקשות העוררת לעיון חוזר.

טענות הצדדים

10. העוררת שבה בערר על טענותיה ופירטה את הראיות שלטענתה פוגמות בבסיס הראייתי של חו"ד המרכז. היא ביקשה לשחרר אותה ממעצר.

11. המשיבה טענה כי לא התקיימה במקרה זה עילה לעיון חוזר בהחלטת המעצר. היא הוסיפה כי הראיות באשר להתחזות באות לחזק את עילות המעצר, וכי בהליך מעצר אפשר לעיתים להגיש ראיות שאינן מובאות בהליך העיקרי.

דיון והכרעה

12. לאחר שעיינתי בהודעת הערר ובנספחיה ושמעתי את טיעוני הצדדים, החלטתי לדחות את הערר.

13. בניגוד לטענת העוררת, היא אינה מוחזקת כעת במעצר בשל התחזותה. את עילות המעצר ציין במפורש השופט ג' קרא בהחלטתו לעצור את העוררת עד לתום

הליכי ההסגרה: "בהינתן ראיות לכאורה לכך שהמשיבה התחזתה כחולת נפש, ובהתקיים עילת מעצר של חשש להימלטות ושיבוש מהלכי משפט, וחשש אינהרנטי בהליכי הסגרה מהימלטות מאימת הדין ... לא היה מקום לשחרורה של המשיבה לחלופת מעצר" (בש"פ 2003/18, פסקה 17, ההדגשה הוספה – ע' פ'). ההתחזות אינה אלא "בכחינת בריחה מאימת הדין ושיבוש מהלכי משפט" (שם, פסקה 18).

14. כדי להוכיח עילת מעצר התביעה רשאת להגיש "[מ]ידע שהוא רלוואנטי לעניין מעצרו הנמשך של הנאשם ואשר אינו קשור במישרין להוכחת העבירות עצמן" (בש"פ 597/93 מדינת ישראל נ' אבוטבול, פ"ד מז(1) 340, 344 (1993), להלן: עניין אבוטבול). דברים אלה נאמרו בקשר להגשה – במקרים חריגים – של חומר לעיון בית המשפט במעמד צד אחד (ראו גם בש"פ 2620/17 ביטון נ' מדינת ישראל, פסקה 10 (26.3.2017); בש"פ 8811/16 אברהים נ' מדינת ישראל, פסקה 20 (16.11.2016); בש"פ 58/10 מדינת ישראל נ' פלוני, פסקה 4 (8.1.2010)). דוגמה אפשרית ליישום הובאה בעניין אבוטבול מייד בסמוך (שם): אפשר להשתמש כך בראיות חסויות כדי להוכיח ניסיון להימלט מהארץ. אם כך, אין סיבה שלא להגיש ראיות שזמינות גם להגנה ושמטרתן להוכיח, בין היתר, חשש להימלטות מן הדין. מאחר שהראיות אינן מוגשות במעמד צד אחד, ספק אם נדרשות נסיבות מיוחדות כדי להגיש אותן בהליך המעצר. נוסף על כך, לא פעם מגישים בהליך מעצר ראיות נוספות שלא יוגשו בהליך העיקרי ושמטרתן להוכיח עילת מעצר. דוגמה לכך היא העבר הפלילי של הנאשם. הוא עשוי לסייע בהערכת המסוכנות של הנאשם בשלב המעצר (ראו למשל בש"פ 2580/97 אנג'ל נ' מדינת ישראל, פ"ד נא(1) 415, 422 (1997); בש"פ 6469/18 אבו רשיד נ' מדינת ישראל, פסקה 8 (17.9.2018)). לעומת זאת, בשלב בירור האשמה אין מגישים ראיות על עברו הפלילי של הנאשם אלא במקרים חריגים (סעיף 163 לחסד"פ; ע"פ 3954/08 אבו גודה נ' מדינת ישראל (6.4.2009)). על כן אין לטעמי מניעה להגיש בהליך המעצר ראיות שיוכיחו כי מתקיימות בעוררת עילות המעצר של חשש להימלטות מהדין ושיבוש מהלכי משפט, אף אם הן לא יוגשו בהליך העיקרי.

15. עוד אציין כי טענותיה של העוררת נגד הראיות המדוברות כבר נשמעו. בהחלטה מיום 1.7.2018 בבקשת העוררת לעיון חוזר בשאלת מעצרה – החלטה שהעוררת ציינה במפורש שאינה משיגה עליה – דן השופט א' דורות בהשגות של העוררת על השימוש בראיות שונות שהיא העלתה בערר שלפניי. הוא דחה השגות אלה לגופן.

16. למעלה מן הצורך אציין כי בדיון העיקרי בעתירה אמור בית המשפט לבחון את כשירותה של העוררת לעמוד לדין. בא כוח המשיב ציין בדיון לפניי כי בהליך זה יש למעשה שתי אפשרויות: הראשונה – העוררת התחזתה כפי שנטען ולמען האמת היא כשירה לעמוד לדין; השנייה – העוררת לא התחזתה והיא אינה כשירה לעמוד לדין. אם אלה שתי החלופות להכרעה – אפילו לדעת המשיב – דומה ששאלת ההתחזות עשויה גם עשויה לעלות בדיון העיקרי. במקרה זה יהיה לעוררת יומה בבית המשפט לטעון את טענותיה בשאלת ההתחזות. כאמור, דברים אחרונים אלה נאמרים למעלה מן הצורך ומובן כי אין בכך כדי להורות לבית המשפט המחוזי כיצד לדון בעתירה, והוא יעשה כחוכמתו.

17. הערר נדחה אפוא.

ניתנה היום, י"ב בחשון התשע"ט (21.10.2018).

ש ו פ ט